

Kulturbloggen 17.9.2024

Två kvinnoöden i Sigrid Undsets författarskap.

Dagens text kommer att handla dels om Sigrid Undsets roman Jenny, och dels om en annan av hennes romaner, som heter Kristin Lavransdotter. I romanen Jenny möter vi två norska konstnärinnor, som studerar i Venedig. De bor tillsammans i en lägenhet, och Jenny är den av de två kvinnorna, som skyddar sin unga väninna Franziska, som en mor. Franziska verkar vara den av de två, som är mera sårbar, och i behov av stöd. Den manliga huvudpersonen i romanen heter Helge, och han anländer till Venedig en morgon med tåg. Han känner inte till Venedig från förut, och han lär känna de två kvinnorna, och en ung arkitektstuderande av en slump, när han tappat bort sig, och frågar efter vägen till hotellet, var han skall bo. Det uppstår en vänskap mellan de här fyra unga människorna, som har åkt till Venedig för att studera konst. Frågan är hur tät den här vänskapen kan växa till sig. Är den här vänskapen ömsesidig?, och vilka val och beslut krävs det av de två kvinnorna, för att de skall kunna studera och jobba självständigt i en värld, som är gjord för män?

Mot de här två kvinnokaraktärerna ställs de två manliga karaktärsrollerna i romanen. Hur ser de på de två konstnärinnorna de lär känna? Vilken bild ger de av sig själv? och är den bilden realistisk? Är deras vänskap och kärlek äkta? eller är det bara fråga om en frömbild? Är den en skenbild, som aldrig kan bli verklighet?

Det tredje perspektivet vi möter i Sigrid Undsets roman Jenny är de två kvinnornas inre kamp med sig själva och sina drömmar. Vad har de för mål och drömmar? och vad händer när verkligheten visar sig?

Romanen Jenny är ett psykologiskt triangeldrama, där Jenny hamnar i en situation, där hon måste välja vilken av de unga männen hon kan anförtro sig åt. Vem av dem kan hon lita på, när det blir för mycket för henne att bära på sin hemlighet? Hon vill inte avslöja sig själv.

Romanens två unga män har också en mycket olika bild av kvinnans roll i samhället. De ger sig båda ut för att övertyga Jenny om att de älskar henne, men bara den ena älskar henne av äkta kärlek. Den andra har inte tålamod att vänta tills Jenny själv är redo för att säga ja till hans frieri. Han utnyttjar Jennys frustrerade tillstånd, och våldtar henne, när hon känner sig maktlös, och inte kan säga nej. Slutresultatet är att Jenny i sin förtvivlan gör självmord, och den man som älskar henne på riktigt, hittar henne, men lyckas inte rädda henne. Han kom för sent. Jennys väninna Franziska gifter sig, och åker tillbaka till Norge med sin man. Hon ger upp sitt konstnärsskap, och lever för sin familj och sina barn.

Den andra romanen av Sigrid Undset, som jag vill skriva om här är en trilogi som heter Kristin Lavransdotter. Jag har här valt att beskriva första delen av den som heter Kransen. Här får vi bekanta oss med Kristin fr.o.m barnsben tills hon

gifter sig. Nu rör vi oss i en medeltida miljö. I den här romanen finns från första början en vidskeplighet, som det är en aning svårt att förstå. Den lilla Kristin får följa med sin far med på en resa i skogen. De slår läger vid en sjö, och Kristin märker plötligt att hennes häst är orolig. Den har lyckats slita sig lös, och den lilla flickan följer med hästen dit den är på väg. Klötsigt har hon tappat bort sig, och hon ser en syn, som skrämmar henne. Hon ropar i sin nöd på pappa, och han hittar den förskräckta flickan. Pappan, som varit så säker på att hon varit trygg och säker under hans beskydd, beskyller sig själv för händelsen. Efter en tid händer det ytterligare en händelse, som drabbar familjen i många år. Kristins mor har fött en liten dotter, och fadern har sin lilla dotter på armen, när ett träd ramlar över honom och flickan. Båda överlever händelsen, men Kristins lilla syster blir förlamad. Hon får svårt att röra sig, och lär sig inte att gå. Modern vill efter den chocken inte mera själv fostra följande lilla dotter som kommer till världen, utan den lilla flickan får bo hos en annan familj, som lovar ta hand om henne.

Kristin växer upp, och blir småningom tonåring. Hennes lilla förlamade syster är henne väldigt kär, och sorgen är stor, när systemen insjuknar i en lungsjukdom och dör. Föräldrarna anser att det börjar bli dags att gifta bort Kristin. Kristins far har valt ut en lämplig brudgum åt sin dotter, men Kristin själv känner inte över huvud taget sin blivande man. Däremot känner hon väl en ung pojke i byn, som hon lekt med ända sedan de varit riktigt små. Det hela leder till bekymmer, som får Kristin att be sin far att sända henne i kloster för en tid, så att hon hinner förbereda sig för ett liv med sin utvalda man, som lovat vänta på henne, tills hennes tid i klostret tar slut. Tyvärr är problemen inte slut i klostret heller, utan Kristin är flera gånger på äventyr också under sin tid i klostret. Sigrids Undsets beskrivning av klosterlivet Kristin går igenom är både verklighetstroget och så detaljerat, att läsaren verkligen rycks med i handlingen. När fadern hämtar hem henne från klostret, och Kristin skall göra sitt beslut, är hon inte mera så oskyldig, som hon borde vara, och det blir svårt att behålla den hemlighet, som Kristin går och bär på. Kristin får gifta sig med den man hon älskar, men måste trots allt behålla sin hemlighet, som ingen behöver veta om, om bara hon själv håller tyst om det hela.

Sigrids Undset levde mellan åren 1882- 1949. Hon var en norsk författare, som fick nobelpriset i litteratur 1928. I Nobelkommitténs motivation står det att Sigrids Undset fick priset ” speciellt för sina mäktiga beskrivningar av livet i Norden under medeltiden”

Sigrids Undset skrev på riksmål, och hennes kändaste verk är trilogin Kristin Lavransdotter. Den är skriven mellan åren 1920-1922. Allra bäst känner man till de av författarinnans romaner, som beskriver livet i skandinavien under medeltiden.

Sigrids Undset debuterade som författarinna samtidigt som hon jobbade som kontorist. Hennes litterära verk handlar främst om konflikter, som är knutna till gvinnor, som bryter de traditionella könsmönstren. Det kan vara fråga om samtida kvinnor i en by, eller det kan vara fråga om historiska skapelser.

I Sigrid Undsets verk finns en motsättning mellan ideal och verklighet, som är ett genomgående tema, som återkommer i hennes romaner. Det här är speciellt tillspetsat i romanen Jenny. Den här boken blev hennes genombrottstroman 1911. Den följdes av romanen Anne-Lise Amadou. Det här den enda av Sigrid Undsets romaner, som antyder en "äkta" kärlekshistoria.

Sigrid Undset hade en stark förankring i folkvisor och sagalitteratur. Hennes första litterära försök var en historisk roman Aage Nielsson til Ulvholm. Det här var en historisk roman, som var placerad i Danmark på 1200-talet. Den här romanen skrev hon 1905. Författarinnans debut skedde sedan 1907 med romanen Fru Marta Oulie.

Idag kan man bekanta sig med en del av Sigrid Undsets boksamling i Gunnerusbiblioteket i Trondheim. Författarinnan testamenterade en del av sin boksamling till biblioteket. Reser man till Stensparken i Oslo kan man se skulpturen av Sigrid Undset som restes 1991. Bildhuggaren heter Kjersti Wexelsen Goksøyr. Flera kommuner i Norge har hedrat Sigrid Undset med att ge gator namn efter henne. Författarinnan har också fått sitt porträtt på ett frimärke med serienumret NK919. Man kan också hitta bilden av Sigrid Undset på framsidan av en norsk 500 Kr. sedel, som var i bruk från 30.6.1999-hösten 2019. Våningshuset, var Sigrid Undset bodde fredades 1983, och det öppnades en skild byggnad för publik 2007. Fr.o.m 2011 är Bjerkebæk en del av museet i Lillehammer.

Här vill jag avsluta min text för idag. Jag hoppas att min bolggtext har väckt många tankar och idéer hos er. Ni får gärna ta kontakt med mig på kulturnyckeln's e-post kulturnyckeln@gmail.com. Det är ok. att dela med sig av sina kommentarer. Jag svarar gärna på dem.

https://no.wikipedia.org/wiki/Sigrid_Undset

[https://no.wikipedia.org/wiki/Jenny_\(roman\)](https://no.wikipedia.org/wiki/Jenny_(roman))

https://no.wikipedia.org/wiki/Kristin_Lavransdatter

<https://www.gutenberg.org/cache/epub/32245/pg32245-images.html>

<https://www.nb.no/items/8b4b42456a4342969af00d2206722ed4?page=0>